

САНА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ
УЛУУХУН
ХАБЫАТА.

ХАБЫАТ
1991 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР.

№ 123 (7920). ☆ 1995 жыл алтынны 17 күн. ☆ Олутурунчук. ☆ Сынаата—411 солкуобай.

УЛУУС МУННАБЫН СЕССИЯТЫН КӨРСӨ

БЭБИЭСКЭБЭ—ИДЭТИИ, КООПЕРАЦИЯЛААНЫ

Улуус муннабын учураттаах сессиятыгар улуус экономический-социальной олодор улахан суолтааах болпурус көрүлөбү. Ол эбэтэр «Улууска тыа хаһаайыстыбатыгар 1995—1998 сс. пайдалаахтарын бордунуусууларын огорууга идэтии, кооперациялааны сүрүп хайыскалар» диил дакылаат истиллэн дүүлээһиниллэбэ.

Онон сибээстээн бу дакылаатты огоруохтаах улуус бааһынай хаһаайыстыбаларын ассоциациятын председатели, тыа хаһаайыстыбатын управлениетин начальнигы солбуулааччы М. Н. КОРА-КИНТАН интервью ылдыбыт.

—Михаил Николаевич, тыа хаһаайыстыбатын реформалааһын, кооперациялааны болпуруостара, сайдыытын концепцията дүүлүгэ, иттигэ-бидигэ таһаарыллан тураллар. Олорго салааны специализациялааны туһунаа тобо эрэ таарыллыбатах курдук санымын. Бу эһиң, чуолаан, бийик улуус эрэ баататан туруорар болпуруоһа буолла дуу? Маны дүүлээһингэ депутаттар бэлэмнээхтэр дуо?

—Болпуруос түбэспүчү буолбатах. Кэспэтин эрдэ тиллээхтэринэн — баран турар. Маннык хайысканы олох бэйэбэ эрдэ. Биллэрин курдук, улууска коллективнай хаһаайыстыбалар бытарыйдылар, чааһынай бас билэн сайдылар. Кэлин 3-4 сылга дьон-сэргэ дууһа баһыгар, биирдэн хаһаайыстыбаларынан сардына-уоттанна, күрүө-хаһаа тутулунна. Реформа бастаах түһүмэс итинэн, сүрүннээн, түмүктэнэ. Салгы хайдах сайдыбыт, олоробут дигэн ыйыты үөскүүр. Дээ, маннык сана торум, хардым, хайыска илээ.

Муннаах сессиятын депутаттарыгар бу солучу тулар болпуруос эмнэ буолбатах. Сүрүн сыл үбү киһи-нээһингэ туһаайыллар. Рынока туох барыта харчы эрширттэн, харчы-харчыны огоруохтааһар туһуланар. Бийик да килэр үбү, бэриллэр ссудана бытарыйпакка, сыйаанын туһаннарар соруқтаах ити араас сана суолу тобулулабыт. Ону тыа хаһаайыстыбаларын салааларынан идэтигэр көрүбүт. Сессияга кэспэтин бу тула барыада. Маннык проблеманы туруорар буоллаахха, кэспэти-сөһүөбөр үгүс. Уустуктардаах дараа.

—Оттоң ол туһунан, дээ, дакылаат не хоһоомо түнэ туруоруо буоллаар: Холобур, идэтии хайыскаларыгар.

—Быһаарыллыбааха иһэр хайыскалартан биридэстэрэ — бордунуусуулар астааһын. Атаах этинэн, агардас арынан ирээппакка. Переработка болпуруостарынан дьарыктана сатыыр правительство да маны кыйбакка кылд. Ол курдук, бу 4-5 сылга маныаха тыа хаһаайыстыбатын араас структуралар тэрлиитэлэтигэр: «Саха-Алаас», «Саха-Ас», онтон да атын араас эт-үт компанията, холбоһуктара, ассоциациялара. Олордон

туһанымат-суох. Куорат бийик бордунуусууларынан ил-батын курдук илбэт. Ол онулар республика тас өртүтүн тийэһи адалым аччаабат. Итинэн мистэбэ ил-батын тийэһи мин-модулары, атын да астыр орбордоонилары адалан бордунуусууларын астааһын ба-йы быһаарара ордук буолсу. Киһи да кэспэтигэ Ма-на пайдалаахтарын тарбатан, биир технологический өтмө огорор илээ. Кэспэти улуус киһи сэлэ-нээһингэ маһаһыны аһары эмнэ толкуйдуохтаахпыт. Бордунуусууларын астааһын, батырыны кытта быһаччы сибээстээх. Дьаһык арынан, тон этинэн буолбакка, араас түпкүрүлүккө аһааһа, дьоруус-доруус, атыл-лаага сөһүөх таһаарынай көрүгүтээх бордунуусуу таһытын атыллар кыагы үөскөтүлүтэххит.

Итинэн, тыа хаһаайыстыбатын техникаларын бу-лууу, өрөмүөннээһин биир туспа кэспэтин. Дээ, ба-ларга барытыгар бытархай бааһынай хаһаайыстыба-ла илсэр кыахтара суох. Биир тракторы, автомашина-ны атылаларыгар бэриллэр үп-харчы ити хайыс-каларга киһинэн туһаналлаа этэ. Холобур, «Или-Эгэр» ЭСЗ-и, правительствонан, Тыа хаһаайыстыба-тын министрствоттан, улуус дьаһалтатын бюджетт-тан бэриллэр үп-харчыны итинэн биридэстэн ба-йынайлар күннээһи кыһалларын тодуулаарыгар буолбакка, киһинэн, сылтан кыһааһытээхтик туһан-нарылаа.

Ол эрэ буолуо дуо, сүбү итинэн бэрээдэгээһин, сүрүннээһин, плем-үлэни чөлүгэр түһэрип, сайыныгар болпуруостара өссө итинэн бийиктэр. Олору тэңэ ил-батын-тар хайа салаанын идэтигэрлэрэ торумнаахтара. Хо-лобур, бурдук хаһаайыстыбатынан, огоруот аһынан, дүүлээһин, үт-эт огорууларынан хайыскалар.

—Бийик кооперациялааны болпуруоһа көтөбүдэр. Онуоха сорох салаанынан бийик да улууска биир бастааһын үөскүүр курдуктара. Бу специализацияла-ны, киһинэн олох дүүлээһин буолбатах дуу?

—Кооперация туһунан өйдөбүл олус киһи. Специ-ализация онно киһинэн ил-батын суол тэңэ. Биир ил-дүхтээххит: ханнык да холбоһуу, бийик үлэ-тэ, киһинэн тэрлиик оу төртүгүр хаһаайыстыбалар до-хуоттарын суоттар тэрлиик суохтаах. Барыла бэйэ-тигэр халдарар холбоһук, түмсүү, кооперация буол-банка, предприятиеда кубулуйар.

—Сессия итинэн туох түмүктээх буолуой?

—Урукку курдук үлэ-тэ бу ил-батын бу хайыска-ны барар, тэрлиик, үлэ-тэ дигэн буолуо суоҕа. Кэ-спэтин, санаа астааһын сүрүннээн сүрүн хайыскалар бэрлииттэрэ, сүбэлэр огоруулаахтара.

Кэспэти С. СМЕРНИКОВА.

САХА ТЕАТРЫН УБУЛУӨБЭ

Бүтүн П. А. Ойуунускай аатынан Саха драматический театры 70 сылы туолар. 1924 с. ахсынньыга Саха уба-ластааһын үбү партийнай конференция национальнай театры тэрийэр туһунан быһаарыны ил-баты. Ар-тистары «Саха омух» культурнай-сирдатар общество активистарынан уонна Дьоккуускай студияларын сүүмүрдээбиттэрэ. Бүтүн куоратыгар сымалдыкый театры салайбыт Дьоккуускай төрөөбүт саха киһитэ Дмитрий Дмитриевич Билиев режиссеруунан ил-баты. Театр маһыгар сезонун 1925 с. алтынньы 17 күнүгэр саха литературатын төрттээххэлэрин бий-дэстэрэ Н. Д. Неустроев «Куһаан тыаһа» дигэн комедияны садалаабыт.

1927 с. ол ыйыгар П. А. Ойуунускай «Кыһыл ойуун» дигэн драматический поэманы премьерата буолбута. Г. М. Туралисов режиссер уонна художник этэ. Бу айымньыны туруорууга П. А. Ойуунускай бэйэ быһаччы кыттыны ылдыт.

1930 с. күнүн национальнай группа баатыгар туспа Саха государственная студия-театра тэрлииттэ. Бу

сылаарга театр саха бастаах драматургара—саха ли-тературатын төрттээххэлэр А. Софронов уонна Н. Не-устроев айымньыларын туруорулуубуттара.

1942 с. театр итинэн государственная хор уонна үс сылаах вокальнай-балетнай студия баатыгар театр Саха государственная музыкальнай-драматический театрыгар уларьыталаа тэрлииттэ. 58-с сылаарга муу-ча (классический уонна аһаах) тиһаарыны, быраа-тыа репертуары драматургдарын айымньыларын уон-на аан дойду кэспэтин туруоран, театр бэйэтин республикатын ил-батын таһаарыт. 1957 с. ахсынньы-га театр режиссера В. В. Местников уонна артист Д. Ф. Ходуловка СССР народнай артиһын бочуоттаах аата ил-батыт.

1971 с. алтынньы 1 күнүттэн музыкальнай-драма-тический театр баатыгар икки туспа коллектив—драма-тический уонна музыкальный театрлар тэрлииттэ.

«ТИЭРГЭН» ТУСКУЛ ИТИНЭН

Элбэх суолтан биридэстэрэ киниэнэ

Таба Бааһы өлгөм үүһүлүбүтүнэн, ил-баты, кыс са-риир, кэспэ хайыскаах үөскүүр эбэтинэн быһаарыт-тан аатылар. Бу—Захаровтар сирдэр-уоттара, Манна олорон аастыт Прокопий Захаров икки ил-батын холбоон 6 олоһо. Киһилэртэн улахан, кыра Мария-лар, Екатерина учуутал, кыра Екатерина зоотехник, Евдокия экономист идэ-лэминтэрэ, атын биридэстэр уо-ла Прокопий 1980 сылаахха орто сүбүөх салайар ка-дрлар оскуолаарын кыһыл дипломунан бүтэрибэ, дойдуттар, Кытаанаахха, управлющайдалыта, бири-дэлэридээбитэ. Бийик Кытаанаахха бээр 22 хаһа-йыстыбаттан үстөрүн кыра Екатерина, Евдокия уонна Прокопий Захаровтар ил-баты олоһоллор.

—Үс биридэстэр төрөөбүттэр тобо биир хаһаайыстыба буолбаккыт?—дигэн ыйытыга Прокопий:

—Тус бэйэ бас билэр дьаһалтаах ордук, бэйэ-бэйэ-тигэр көмөлөсүбүт, кэлин кырылдахпытна, үлэни-хамнаы кыйбат буоллахпытна, күүспүтүн холбоһу-путун да сип,—дигэн хардарар.

Прокопий Прокопьевич 1991 сылаахха бааһынай ха-һаайыстыбатын тэримитэ, соботобун. Эрдээбит аата эрдээбит, онон атыттаран бааһы туруктаах, киһи-ки түһүлээх хаһаайыстыбалааһынна сыналлар. От-туур холубатыгар Таба Бааһы—төрүттэрин сирин үктэрбыта, хаһаайыстыбатыгар эмнэ ити ааты биридэ-тэ.

Быйыл сайын 15 оту туруорда, 11 ынахтан 10 тонна үүтү туттаран, былаанын толордо. Улаабатыттан 15 куула хортуппуу хостоото, икки ил-баты тегилдэтин бэс ыйыттан садалаан огурсу, помидор хомуйда, ды-гэти таһыгар техникалар—«Беларусь» тракторыгар, «У-экс» автомашинатыгар, мотоциклар, о. д. а. аһаан та-рай тутан ситэрэн эрэр.

—Ити айлаах элбэх үлэни барытын хайдах үмүрү тутарыт?—дигэн ыйытыгар дигэн хаһаайката Анна Дмитриевна кэспэти:

—Пронялаабы (ити кэргэнин этэр) адалара кыра эр-дэһэрттэн бары үлэбэ батыһынара сылдыбыт, онон үлэ-тэн толубаттар, сатыллар-кыаалара үгүс. Онон киһи эмнэ олоһун булууртгар, үлэнигэр ил-баты сылдыр: «Чэ, Проня, ил-батын көрө киһирэх», «Чэ, таһаарытын тийэ таһаар» дигэн буолар. Арды-гар олоһорбун аһынан: «Бэйэ да огоруо эбиккэн»,—дигэн. Соботобун сылдырын олох астынат, улаа-тын сип-биир ил-баты. Кыра уолбут Гая быйыл IX-ска үлэ-тэр, тракторист бэрэ буолла. Пронябыт Дьокку-скай университеттар III. Алешабыт Нам училищеты-гар II курстарга үлэ-тэлэр. Сайынны сымалатын-рыгар кэлин олутун-масытын барытын бэлэмнээ-лэр. «Адабыт үлэ-тэ ил-баты элбэх, киһи абырына этэ»,—дигэн Таба Бааһыга оттука аһаан кураанах мас бэ-лэмнээбиттэр. Ого-үлэ-тэ ил-баты буолуо дигэн санымын, онон кырылдахпытна да кэлин көрөлөр-истэлэр ил-баты. Соботоо кыһыт быйыл сайын итинэн солбуу-ла почтага үлэ-тэ, мии аһаатын кытта оторго таһы-бытым.

Анна Дмитриевна—олохтоох сибээс отделениетин начальнига. Киһи туһунан аатын аах—Ус Минтэрэ-лээх үлэ-тэ ил-баты кырылаас эмээххиттэр: «Ыл-баты-таһаар, өлгөм астаах-үлэ-тэ, аһаах, кэспэтин-нээһин»,—дигэн хайыт тыла ил-батыларын элбэхтэ и-тибитим. Үчүгэй ил-баты, дьонго үтүөнү эрэ бадарар ил-баты киһи баа сааһа барыта туоллар.

От кэспэти ил-баты үүтүтүн Таба Бааһытан (Ки-дэһэрттэн 2 көс кэспэти ил-баты) ил-баты бааһынай ха-һаайыстыбаларын ассоциациятын салайыт С. П. Соба-кин бэйэ-тэ таспыт, сорох кэспэти ил-батын бэрэ чу-гас сирдэр Арылдахтааһын аһаан бааһыгар ил-баты тут-тараллар эбит. От үлэ-тэ түмүктэнэр дигэн бийиктээх олорон үлэ-тэлэр, онтон салгы, бааһа холон, атыр-дыах ил-баты бүтэһиттэн ил-баты Таба Бааһы та-һаар отордуулар хайы-үйүгэ үлэ-тэ сатыгар барыт.

—Оторго ил-баты үүтэ тутта эл-баты эбит. Ол да ил-баты өбүгэлэригэр оторго ил-баты эл-баты. Ити ил-баты кэспэти 2 тонна ил-баты. Күннээһи маныт 20 күннээһи ил-баты үлэ-тэ. Олордон кэспэтин кытта ил-баты уола, ил-баты эл-баты Таба Бааһы суохтаах маны-тэ бээр,—Анна Дмитриевна кэспэти.

—Адабыт үлэ-тэ ил-баты кыһаар буолан маннык кы-һаарта суох олоһоллор,—дигэн ил-баты улахан кы-һаар бааһа этинэн дигэн айырыгыр саха киһитин үлэ-тинэн сэмэйдик. Оттоң бу үлэ-тэ ил-баты, аһаарыгар өйөбүл, дурда-хаһа буолар, өбүгэлэригэр өтөбөр—Таба Бааһы дигэн уот, хотон, күрүө-хаһа туттан олоһо-лун, сир ил-баты эрэр аба туһунан элбэх үчүгэй кэспэти сөп этэ. Этэргэ дьыла, күүстээх үлэ, сирдэ-ти аһаарынан ил-баты аһаары садалаан ил-баты дьу-лулар үлэ-тэ суохтааһын биридэстэрэ киһинэн—Прокопий Захаров уола Прокопий Захаров суола.

СИА.

М. МИХАЙЛОВА.

ЫТЫК СЭРИЙ БУОЙУННАРЫН ТҮМСҮҮЛЭРЭ

Улаус кивинтэр аатынны 12 күнтэр аан дойду икис сэринтэ түмүктээнмэтэ 50 сылытар аналлах бийин Ада дойдубут көнүлүн көмүскэспит Чурапчытан төрттээх буюууннар түмсүүлэр буолан ааста. «Айыл-алаан» Култура диниэтэр Чурапчы сэмэниэтииттэн, нэһилэикэртэн, Дьокуускайтан 49 киһиттэн 29 сэрэн ветераннара, нэһилэикэр ааһалталарын баһыамалара, төрүттээх салайааччылара мунууһулар.

Кылайык 50 жылдаах үбүлүүбүзүн сибээстээн ытыл-дыбыт дыһааллары түмүктүү сэрэн кыттылыахтарын бу улахан түмүүтүн улуус дыһаалтатын байылыгы Н. С. Сивцев кылгас кырын тыланып аста. Ол кэинттиг үбүлүүү тэрийэр комиссия председатели Т. Л. Тарасов туох үлмэр ытыллыбыттарын, дыһааллар ытыллыбыт-тарын муштубут дьонго сийлини билиһиннэрдэ. Аап дойдун иккис сэринтэ түмүктэиниитигэр аналлаах дакы-лааты республикаторун «Өйдөбүүнүк» киинтэни та-һаарар комиссия чилинэ Н. М. Павлов онордо. Киин библиотека харчыһыга отделни сибээлиссэйэ В. А. Платонов үбүлүүбүзүн сибээстээн бачаттэммит киин-галэри билиһиннэрдэ. Онгон Г. Д. Ефимов, С. А. По-пов—Сэмэн Тумаг, К. К. Пермяков, улуус байылыныи комиссара С. С. Андреев, ичат, туризм, физкультура уонна спорт управлениитыттан Юрий Дмитриев тыл атыллар, ветеринарга бары үтүүнү баардылар.

Түмсүү бийр өртүдэлэх түгээнэн Российский Федера-ция уонна Саха Республикатын културатын үтүөл-лөх үлэһитигэр, П. А. Ойуунускай аатынан Саха Го-сударственной биримэйдэтин лауреатыгар, бийр дойду-лаахпыттар Федор Петрович Ефимовка 80 сааһа туо-луутунан төрөөбүт Чакырын нэһилиэгин дьаһалатын эбэрэ адирьыны уонна сымалаах бэлэрин кырдьа-бастар сөбүстөрүн председатели В. Г. Титов, 80 саа-һа аасыт Болугур нэһилиэгин дьаһалатын баһылыга Н. Г. Михайлов Эбэрэ суруту, сымалаах бэлэри тут-тарыылара буолла. Эмиэ Николай Григорьевич Минал-байы бөһүдөлөгүн итик кырдьаҕаһа, педагогическай үлэ ветерана Михаил Дмитриевич Неустроевка 80 саа-һа туобуутунан Эбэрэ адирьыны туттарда. Ил Түмэн депутаты, Д. П. Коркин аатынан Чурапчытаагы рес-публикайскэй орто спортивнай интернат-оскуола дирек-тори М. Д. Гуляев сэрин уонна педагогическай үлэ ве-тераниттар Иаан Михайлович Павловка Эбэрэ адирьы-ны, сымалаах бэлэри туттарытын мүстүбүт дьон көхтөөх итис быһыынан көрүстүлэр. Чурапчы алын сү-лүүх оскуолатын III «а» кылаһын «Кэскилэ» оҕо түм-сүүтэ ветераннары итинник эбэрдэлээтэ.

Удус дьаалтатын байдыга Н. С. Сивцев Дьакуускайтан сымалар биир дойдулаахтарбытыгар Ф. П. Ефимовка 80, Алартан ыруттаах, Саха государственнай университетыгар 30 сэт. преподавателниги үлээбэт, үтүлээх архитектор Иннокентий Алексеевич Слепцова 70, педагогическай үлэ ветераныгар М. Д. Неустроенки 80 састарыи туолбуттарынан биридин мөл. солк., Н. М. Павловка удус бочуоттаах гражданнын дастабырианыбатын туттартаата, Кыайыи 50 сылынан ветераныи сирдатыгыга сүмкэи кылаалтарыи өһии Г. Д. Ефимовка, С. А. Поповка — Сээнэ Тумака, педагогическай үлэ ветераныгар М. Г. Пермиковага, «Сага олох» хаһыат редакциятын үлэһитигэр Т. А. Кардашевскайга Хайахсит өһөһүлүк дьаалтатын байылыгар Н. Д. Понсеева, Тохло улууһун ыраһыгар, биир дойдулаахтарыгар Н. М. Климова, «Фронтан суруйтар» операцияг аһтыһаи кыттыгыларыи өһии Чурапчыттан А. С. Кондратьевага, Хадартын И. И. Давыдовка Эбүрдэ суруйтары, өйдөбүһүнүк бөлөхтэри туттартаат.

Х Х Х

Аян дайду нхисэ сэрингэ 1939 сэл баладан ийин 1 күнүтэн Арван Европаттан сабаламмыта, Онгон 1941 сэл 8сэ ийин 22 күнүгэр бийиги дайдурут кыралымсатан немескэй фашистар сэриндэрэ гэсэнтээрэ. Бу сэрингэ 51 государство тардылмбыта. Немескэй фашистар 1945 сэл нам ийигэр үтүрүтүлүбүттэрэ. Ол гана баран, аян дайду нхисэ сэрингэ советскай-японскэй илгэзэнэр бйлаарбыттара. Түөрт улуу государстволар бэйлэхтэрин Ялтага нхисэлмбыт сүбэлэнилэрнэр советскай-германскай сэрин бүшүтүн гэсэнтээн үс мй ийинкэ Советскай Союз Японияга сэрини биллэрэхтээбин туһунан бйлаарылмбыта. Онно олодунан, бийиги государствообит 1945 атырдах ийин 8 күнүгэр Японияга сэрини биллэрбитэ уонаа нөгүс сарсыардатыгар кыралымсатан туораабыттара.

Бийнхүг республикабыг буюушнара хялтыбыт Забай-
кальскай фронт сэриншиттэрэ Аргунь өрүгү туораабыт-
тара, иккиншэ Монгольскай Народнай Республикаи
территориятыттан Хайлар суду бөөртөгтүнүүдээх ки-
нээлэс туһалгытыннан икшиттэрэ. Бу алонситар
иэн туттар бөөртөгтүнүүдээх луушнара эгэ. Майна ха-
аны дьөлүгэ хэбэн бүтүн дивизия хорройор дынэ-
ота, халын бетоннаймыт эршинээрдээх доттар, пуле-
еттары, пушклары сайыорар хахкалар бааллара. Ону
аһыннан сэрин сэбин-сэбиргээн, эс үөл иккылааттара
утулаубуттара, бэйэлэрин икки ардыларыгар көгүл

УЛУУ КЫАНЫ 50 СЫЛЫГАР

сиддыбар траншеялардалатара. Итиняк улихан бөрө-
түтүнүүчү китаптарынан 10 сая устата туттаргыт-
ра. Ол эрэри советский сүрүнлөр модун тавкалары,
пушкалары, реактивный минометтарын дохсун ыта-
лары, кимзи киририлэрин икки эрэ күл тулубута.
Хайлар куораг горнозона, комендана диринтик хаһы-
лабыт бөрөтүтүнүүлөх киришпэскэ кирип хорвобут-
тара. Советский марахан артиллерия ыталааһынан
көһиттэн бөрүнэргэ күһэллбиттэрэ.

—Салгыы Хинган хайатын угуордаан Квантунскай армия тэйин истэрин ахсын тилэх баттаһан, утарсыларын самһарыта охсон испиттэрэ. Япония правительствотын баһалыга атырдыах ийин 14 күнүгэр сэриини тохторторго, бэриниэргэ дин быһаарыммытын Калитунскай армия сэриһиттэрэ ыһымматхтар. Балаһан ийин сагаланыгытгар советский сэриилэр хопуунаа уонна муоранан Тихэй океан кытылыгар тийбэн тиксөбүттэрэ, японский сэриилэр командованиелара кыйтарыыны билимниттэрэ.

Ити хабыр хэлснхмьларга биниги оройуоммутуттан сүүстэй тухса киһи куттыбыта. Хадаартан Иван Петрович Тимофеев, Алабаартан Яков Петрович Сивцев, Кытаанахтан Дмитрий Дмитриевич Гоголев өлбүттэрэ. Габриил Иванович Макаров—Дьуон Дуангылы ыраакынык бааһырыбыта. Өсөөх сэрэндэрин кытта күүс көрсүһэ-көрсүһэ Манчжури, Китай кумаа куйаалдары, тыһымьчанан шарыллар саха уолаттара туоралбыттара. Кшпилэр онно көрдөрбүт хорсун билимилара үйэлэргэ өлбөөдүбү суоя.

Аан дайду пикис сэрингитэр Кыйымы 20 сылын бэлэтиир туһунан 1964 сыллаахха Советскай правительсва уураара тахсыбыта. Итинтэн ила Албан Аат кулуутара биирдин оройуоннарынан сэриг историятын үүрэтиннэн дьарыктаммытара. Бирхэзэ Аа дайду сэринтэн активнай кыттыылаага, педагогическай үлэ ветераны Н.М.Павлов Мэиэ-Хаҥалас, Чурапчы оройуоннарын военкоматтарын, социальнай халаччынан отчоллорун архивытарын хайыспата, биирдинээви дьаны кытта кэпсэтиниптэ уонна Кыйымы 20 сылын бэлэтиэ-бириэ дакыдааты өнөрбүтэ. Оччолорго военкомунан үлэлээбит В.Г.Сотников түрүөрсуутууан фронтан бааһыран уонна суох да наараадаата суох кэлбит биһиги оройуонмут 79 буойуннара орденнарынан уонна медалларынан наараадаланалларын ситисиптэ. Итинтэи сыдыы Н.М.Павлов Дьокуускай, Подольскай куораттар архивытарыгар үлэлээбитэ.

Онон бийнгуи улууслутуттан 2095 киһи ытырыаллыбыта чуолкайданна. Ону таһынан атын оройуоннартан кэлбит 167 киһи барбыта биллэр. Сэриг хонуутуттан 949 киһи эргиллибэтэрэ. Билигин 1941—1945 сс. Германияны уонна Японияны утары сэриигэ каттыбыт буйууннартан улуус урдүкүн 213 киһи тыһынаах, ити иһуттан 44 үлэ фронун дьоно. Биир кэргэнтэн үс киһи-биһи сэриигэ албутэ бийнги улууслутуттан икки түбүлэ баар: Хадаартан Андросовтар, Хатылыттан Банинар. Иккис иини-биһи эргиллибэтэрэ 78, уоллаах аҕа Хадаартан 3 Харитоновтар, Алаартан Слеповтар, Соловьевтан Батариннар. Аны 10 Банинартан 7, аҕа Ядрихинскайдартан 5, сэттэ Илларионовтартан 2, биэс Анемондистовтартан 4, тогуус Артемьевтартан 3, биэс Карсакиевтартан 2, биэс Ефимовтартан 2 киһи албутүтэрэ.

Улаус ветераннарын бастахи конференциллара 1965 снл муус устар 17 күнүгэр, иккисээрэ 1970 снл кулун тутарга, үһүстээрэ 1975 снл муус устарга ыһтыллыбыт-тара. 1974 снл мам ыйын 25—26 күннүрүсэр оройуон орденнаах ветераннарын сүлүүттээрэ буолбута. Москва ыһыгар сэрингэ кыттыбыт буойуннар Сернухов Куоранка икки, Старый Руссага түөрт төгүл бара сымды-быттара. Сталинградка Г. Д. Протодаконов хаста да-даны ыһтырдыбыта. Сэмай улахан бөлөхтөр Бело-руссияга уонна Монгольской Народной Республикага барап кэлбиттэрэ. Сэрин конуутутар охтубут буойун-нарыт ханна өлбүт сирдэрин туһааннаах оройуонна-рын өлбөдүүнүк кинигэлэрингэр киллэрдилиннэлэр.

Артыллерист Г. Д. Протодакьяков тухуун үгүс кинигэ сурулуна. Саха сириттэн соротох кини эрэ 45 мч пушката Волгоград куорат музейыгар турар. Р. Х. Крылованкии тухуунан Пшенинков «Через пламя войны» диэн 1991 сыллаахха тахсыбат кинигэтнэгэр суруйбута. Кийи тухуунан Феоктист Софронов «Олоххо уһаарыллыы» диэн кинигэни таһаартарбыта. Андрей Данилов «Ууну уоту ортотунан» диэн 1975 сыллаахха бичээттээпит кинигэтнэгэр Г. Д. Протодакьяков тухуунан кэлсэнэр. Оттон Прокопий Егоров «Бизе бобойуой орденнаах» диэн документальнай сүбэнигэр билиһи биһир дойдунулаахтат С. Д. Флегонтов суруллубута. Сэрин куттунулаахтарым тухуунан Мария Периякова «Ол уоттаах сылдьарга», Михаил Климов «Дьыллалар сэрин итлэһэ»

Тугаар, Алексей Бродников «Көмүск» уута», Сэмэн Ту-
мат «Дугон Дынамы», Степан Ноговишин «Булу-х-
тым оскуолата», Гаврил Ефимов «Сатта нин-бин сэрин-
луттар» деген уо. а. а. кинигэлэрэ бээтэттэн табыс-
тылар. Ону тайминин республикатаары уонна улуустар-
ы хайыштарга элбэх буйбуннарбыт суруаануулар, са-
аһаары бээтэттэн.

Ада даадуу нэмүүсүүр сэрн кыттыгшахтарын улаус кинин ветеринарын хора Г.Д.Ефимов суруйбу, крматына эсэрлэлэтэ. Олно автор бийэтннн кыттыгшахт мэлн. Бу түмсүү көрүн-варын культура управленетын методкабинетын эбиздессэй. М.А.Герасимова еддифан кытта.

Ветераннар бу түмүүлэрингэр улуус уус-уран само-
дествынын улахан бөлөгө концерт бирдэ. Оголор
«Дилэрикэй» ансамбллара хэс лэбаны бэртээхэй үн-
күүнн эбэрлээтэ. Мелодисты М. Е. Васильева, биэр
билэр араллыһынат. Мария Уразилева ырмалара дэх-
сун ытыс тыһынан көрсүүннэ. Болугур изиллэнгит-
тэн төрүттээх биэр дойдулаахпыт художник Алексан-
дра Сачионова Ненокентьева улахан айар быһастап-
катын мүстүбүт дьон көрөхсөөн көрдүлэр.

Бийиги дайдуубт юнүсүлүшлнн олохторун да толук уу-
рары кэрийбэккэ көмүскөспит сэрнн кыттылаахтара, бу
түмкүү кыттылаахтара элбэх кийн тал эттэ, ол кур-
дук, Дьоккуускайтан Федор Петрович Ефимов, Василий
Проконьевич Решетников, Геннадий Михайлович Сы-
соятин, Степан Николаевич Ноговицын, Иван Михай-
лович Павлов, Василий Пахомович Попов, Степан
Степанович Попов, Инокентий Алексеевич Слемков,
Порфирий Макенмович Барашков; Семен Дмитриевич
Флегонтов, ис дьыала. Дьоккуускай куораттаары иете-
раннариы сэбиэтин председателэ, биир дайдулаахпыт
Инокентий Федорович Дьячковский, Кытаахтаан Ны-
кита Гаврильевич Скрыбин, Мийдараайыттан Михаил
Дмитриевич Неустроев, Николай Николаевич Гераси-
мов, Армылаахтан Афанасий Терентьевич Карсанов,
Хайахсыттан иһиллээк дьаһалтатын байылыга Нико-
лай Дмитриевич Поисеев, Чурапчы сэлээннэттэттэн
Иван Петрович Васильев, Афанасий Данилович Захи-
ров, Николай Марконович Кладкин, улууэ дьаһалтатын
байылыгын солбуулааччы Глос Лукич Гласов.

Киялэр маньык ыарахан кирбин кэмгэ төрөөбүт-үөскээбит улуустары бэйэтин таба дьаһанан өлөрүүтүн, Кыйаһы 50 сылын кыаһык бэлэтээбитинтэн, өссө сорох өргүһүн атын улуустартан оһуобайдык көрсүбүттэригиттан астыһалларын тоһордоһон ыйдылар. Холбоһор, саас муус устар 22 күнүгэр, В. И. Ленин төрөөбүт күнүгэр, ветераннар сүлүөттэрэ ытыллыбытын, саамай көстүүлээх сиргэ И. В. Сталин мэтириэтэ ыйамытын чорботон бэлэтээтилэр. Тоһотун аан дойду иккис сэрэнкисэр кыаһы ситиһиллэ таһар кини оруолу үрдүсүөн быһаардылар.

Түмсүү кыттымылаахтара Ара дойдуну көмүскүүр сэрингэ баран албуттар пааматынныктарыгар ашок уурдулар. Кинилэр кэрэктэрингэр мүчүүтэ устата кинигэни биллэлэр. Улууе военкомата Кыайыны 50 сыллаах юбилейини сибээстээн сэрин уонтан тахса кыттымылаахтын докумуоннарын булан чалүгэр түбэрбинтээн, билигин албут буюуналар ааттарын үйэтинингэ кинилэр аймах-билэ дьонноро, оролоро, сөөнүрө илсэн үлээлээн эрэллэригэн түмсүү кыттымылаахтара астиналларын биллэрэллэр уонна бу үтүө сабахааһыны кииниктин салгы сайыннаралларын баардылар. Кыайыны 50 сыллаах юбилейини сэрин исороникти үрөтүнигэ ыстыллыбыт үлэ-тэтимна ыһахтыбакка, өссө киэн далааһыннаахтык илээлэллэригэр, сэрингэ албут уонна кыттымыны албут биһи да буюулар аата-суола көтүүтүлэн үйэти-тиилбэккэ хаалбатыгар эттилар. Республиккада таһаарыллар «Өйдөбүннүк» киингэсэ Чурапчыттан төрүтүх буюуналар олорчу кириэлэрин курдук үлэсингэ, кыргыһын толоокутар уонна баһыран дойдуларыгар эригдэлэ баран албут буюуналары төрөөбүт түөлбэлэ-ринингэ үйэтинингэ сүүрүн болломтонуу уураһа баһа са-нааларын эттидэр.

Кыиһы 50 сылыгар мыттылыбыт бари үлээт кэли үлүүс историктыгар киирэхтэрэ. Виһиги аасыттар олохтут арас эриһтэрэ-мускуурдара кырдыаҕа көлүүтэ дьоннорбуттар, ыраахынык дыйыта, кинилэр доруобууларыгар охсуулаах буолбута. Ол иһин сэрин, тымал, хоту көһөрүлүү кыттылаахтарыгар сымнаҕас-сыйнаҕас сыһыан мэдэл баар буолуута ситиһилэһэтэх. Онон үлүүс дьаһалтатын социальный көмүскэлэ управлениета, иһиллээктэр дьаһалтатара, тэрмилтэр салайааччыдара бу башуруоһу мэдэл болгомото киннигэр туталларын курдук дьаһаннааха.

Ити хүрдүк Кыялны үбүлүйлээх сүлжигар ветеран-дар түмүк көрсөтүүлэрин кыттылаахтарга санааларын саяа этэн, ыраактан келбүтөр биэр дойдулаахтарын көрсөтүртүртөн, кээсепиттэртөтөн үөрэн-көтөн, ас-тинан таргастылар.

С. АЛЕКСЕЕВ

ПРИВИВКАНЫ ЫЛАРГА ТИЭТЭЙИН!

Республикада эпидемиологическай турук мөлтөөтөр-көлтөөн өлөр. Иднэ энэр улуустарга Аммада дифте-риянай кыалыны 13, Уус-Аldанга 14 түбэлтэлэрэ ба-лантатта.

Бийиги улуусунулар алтынньыга интернат-оскуолада биер оро дифтериядага. Кини дифтерияны утары при-вивканы ыдыга түргүтүк үтүөрүгүгөр көмүлөстө.

Улуус олохтоохторо бу кутталлаа ыарыттан ха-рыстанар, көмүскүгөр түбүттан аваллаах прививканы ыларга тиэтэйинт, олоор, үлэлир сирдэригигэр сөп-төөх температурнай режим тутууларына хааччыгыт.

В. ГРАЧЕВ,

санэпиднадзор улуустаагы киини
кылаабынай араа.

МАХТАНАБЫТ

Танталаах уолбут, адабыт, кэргэним, быраач-пыт, убайым НОПОВ Геннадий Афанасьевич ыраах Усуулаа улуунулар хомолтолоохтук өлбүтүн дайду-гар аралан тийэх суолугар аттарарга күүс-көмө буол-бут Болугур нэһилиэгин дьаһалтыгыгар, олохтоох ос-куола, балыһа, почта коллективтарыгар, «Мылдаба-йы» табыарыстыбада, нэһилиэк олохтоохторугар, биергэ үөрэммит, үлэлибит дождотторугар, чугас ыалларыгар, бири аймактарыгыгар, истигини махтанабыт. Бары-гыгыгар элбегин-чөлүк доруобуйам, дьолу-соргуму ба-гардабыт.

Адата, биергэ төрөөбүттөрү, кэргэнэ, ололоро, са-каһа, кийинтэ, күтүөтэ.

х х х

Күндү кэрэгэмни, адабытны, Хоптобо нэһилиэгин дьаһалтатын сантехникы Роднионов Сидон Нико-лаевичи тийэх суолугар атаарымга күүс-көмө, тирэх буолбут нэһилиэккит дьаһалтатыгар, үлэлир коллек-тивым—эт үүт улуустаагы комбинатын салаалатыгар,

«ЧЭБДИК ОЛОХ ИЙИ» ДЕВИЗТЭЭХ ДЬОРО КИЭБЭЛЭРИ УЛУУСТААБЫ КӨРҮҮ-КОНКУРС БАЛААНЫНАТА

Көрүү сылаа-соруга: «Тирэгэн» тускулу олоххо ыл-лэригэ көмүлөбүү, ис хоһоонун динигитин, байытын, дьыа кэргэн өйүн-саяалатын саха түрүт үгэстэрин, сир-дэрин туомнарын харыстымга, көмүскүүргэ, араач-чылымга туһаайыт.

Көрүү-конкурс ирдэбиллэрэ: талан ылбыт темпа-да бичэри бэлэмнээк эбэтэр театраллааһаа оонньоон 1 часе 30 мин. устата көрдөрүү. Эбэһэтэллэнэ ирдэ-нэр концертнай нүөмэрдэр: тойук (содотобун биитэр бөлөбүнэн), сценка эбэтэр мөһсөлгө—2, соһунай ырыа—1 кыһа, 1 уол толоруутугар, дуэт, трио, кэартет, ан-самбл—2, үтүкүү—2, чабырдах эбэтэр хомус—биридин-дэн эбэтэр бөлөбүнэн.

Дьоро киэбэлэр темалара, ыттылар сирдэрэ, гра-фиктара:

Аладар нэһилиэгэ—«Саха норуотун былыргы итэҕэл-лэрэ дьыа кэргэнэ, оһону интэнигэ оруолара» (танха, сүлүүкүн, абааһы)—тохсунньу 11 күнүгэр миэстэтигэр.

Халаар нэһилиэгэ—«Аймактаһымы-уруурдайымы—өбүгэм төрүт сирэ»—тохсунньу 12 күнүгэр Хайахсыкка.

Кытаанах нэһилиэгэ—«Уруу былыргытын сирэ-туо-ма, алыстары, оонньоолору, элэр ыалларга туһулам-мыт билигин алыстар»—тохсунньу 18 күнүгэр Сы-данга.

Болугур нэһилиэгэ—«Дьыа кэргэн өлгөм астаах ос-туолугар—сахалы астааһын араастара» тохсунньу 19 күнүгэр Соловьевка.

Хатылы нэһилиэгэ—«Үлэттэн дьолу булбут дьыа кэр-гэн»—тохсунньу 25 күнүгэр Болотоого.

Бахем нэһилиэгэ—«Дьыа кэргэн булка сыһыана, бул-таһыи сирэ-туома»—тохсунньу 26 күнүгэр Аладарга.

Сылаа нэһилиэгэ—«Дьыа кэргэн аар-саарга айылда-һын алыһыта, айылбада аналлаах сирдэр-туом-нэр»—олунньу 1 күнүгэр Кылааннаахха.

Чакыр нэһилиэгэ—«Дьыа кэргэн оһону сахалыи ине-из, национальнай таһаһы-сабы таһаарга үөрэттэ уон-на үгэстэрэ»—олунньу 2 күнүгэр Хадзарга.

Соловьев нэһилиэгэ—«Ыл буолуу—олохтук ирдэ-билэ, омукут өскүлэ» (суорумуулааһын, дурууска-лааһын, таһаһы)—олунньу 8 күнүгэр Болугурга.

Мугудай нэһилиэгэ—«Ырыада, үтүкүүгэ уус-уран айымньыга сүгүрүүр дьыа кэргэн» (таһаанаах дьыа кэргэн пропагандалааһын)—олунньу 9 күнүгэр Оду-луунга.

профкомутар, мхса-ыалларбытыгар Веря Николаевна Коржикова, Клавдия Андреевна Дьячковская, Еле-на Гаврильевна Анисимовская, олохтоох арым-сы-ын үлэһиттэригэр Е. Н. Павлова, А. В. Николаева, Е. Д. Илларионова, М. А. Пестерева, аймактарбы-тыгар Парасковья Михайловна уонна Николай Кон-стантинович Аргуновтарга, биергэ төрөөбүттэригэр, Си-ма бары табыарыстарыгар, аймактарбытыгар истиг махталбытын тиэрдэбит.

Кэргэнэ, ололоро.

БИЛЛЭРИНЛЭР

1995 сылга ололоммут, кыаммат дьыа кэргэттэр биер бириэмэлээх пособиелы ыларга тиэтэйинт. Ирдээр до-кумуоннары олохтоох администрацияларга дьыа кэр-гэн кытта үлэлир специалистарга түһэрэргитигэр көрдөһүт.

3-тэн 6-тыгар дьыа саастаах дьыада сымдыбат ололоох дьыа кэргэттэр пособиелы ыларга ирдээр до-кумуоннары улуус дьаһалтатын дьыа 7 №-дээх кабинети-гар кэлэн (нэһилиэккэргэ мхсэтигэр специалис-ка) түһэрэргитигэр, Ирдээр докумуоннары:

- саһабылыаһына;
- дьыа кэргэн туһунан ыспыраанка (нэтэх хаһаайыс-тыбаны иһэн турат);
- дьыада сымдыбат оро төрөөбүтү туһунан сибидиэтэлиститэти кыопуулата;
- дьыа кэргэн бэс, от, атырдаах ийдарынаагы доху-тун туһунан ыспыраанка.

Дьыа кэргэн отдела.

х х х

Чурапчы сэлэнигэ дьыа дьаһалтатын сирин фондаты-тан оттуур сирдээхтэр истиглэригэр: сирит ноһуогун тутуу саһалаар, ноһуок кээмэйэ үрдүү илигинэ хойу-таһына суох улуус дьаһалтатын дьыа 4 №-дээх кабинети-гар кэлэн төлүүргүтүгэр ыгырабыт.

Сир специалиһа.

х х х

Күбүгүгү муһаалаһын саһаламмытынан, саһа уу

Хоптобо нэһилиэгэ—«Боро доруобуйа—дьыа кэргэн уһун үйэлэнигэн мэхтигэ» (уһун үйэлээх дьыа кэр-гиттэри чинэстэһин, эмн үлэһиттэри субалара, саһа-лыы эмтэһин, о. д. а.)—олунньу 15 күнүгэр Чакырга.

Болотобо нэһилиэгэ—«Оро—киһи дьыа, кэнигэр хаһалаар кэскилэ» (оһо төрөөбүкү маһаһынын сир-э-туома, элбэх ололоох ыаллары чинэстэһин)—олун-ньу 16 күнүгэр Хатылыга.

Хайахсыт нэһилиэгэ—«Ара—кыһа бэс кэни туттуута, уол—оһо тирэгэ» (дьыа кэргэнгэ ара суолтата)—олун-ньу 22 күнүгэр Хоптобого.

Кылааннаах нэһилиэгэ—«Мин дьыа, мин тирэгэм, мин дьыргым» (хаһаайыстыбаны, миндир уус дьыа кэргэн олоһун сирдэти)—олунньу 23 күнүгэр Кыта-наахха.

Одлуун нэһилиэгэ—«Арыгы—хара санаа, оһол-те-рүөт төрдө» эбэтэр «Арыгы—алдырхай төрдө» (сир-майгы тематыгар туһуламмыт киһи)—олунньу 29 кү-нүгэр Мугудайга.

Төлөй нэһилиэгэ—«Кэргэнни олоһууттара 25, 30, 40, 50 снл буолбут уонна да атын үбүлүйдээх дьыа кэр-гэттэри чинэстэһин»—кудун тутар 1 күнүгэр Чурапчы сэлэнигэтигэр.

Чурапчы нэһилиэгэ («Айылдаһын» Культура дьыага)—«Ийэ—дьыа кэргэн таһала» (дьыа кэргэнгэ ийэ оруу-ла)—кудун тутар 2 күнүгэр Төлөйгө.

Жури нэһилиэгэ кэригэ сымдыан көрөр. Көрүү-кон-курс түмүгэ икки бөлөбүнэн (кыра уонна бөдөҥ нэ-һилиэккэргэ арааран) таһаарыллар. Хас биридин дьоро киһи видеокассетада убулар уонна олохтоох «Маа-рыкчаһы» телестудиянан көрдөрүлэр. Хас биридин бө-лөххө биридин бастаагы, иккис уонна үһүс миэстэлэр аһаһаллар.

Жури сымалыгар:

1. Дьоро киһи тематын, ис хоһоонун толору ары-ымы.
2. Концерт нүөмэрдэрин.
3. Дьоро киһи кэргэтигитин (музыкаан кэргэтин, оформление, техсредстваны туһаны).
4. Таһаһы-саа, бутуфорин дьоро киһи ис хоһоонугар төһө снл түбэһэрин.
5. Режиссер үлэтэ.

Кыһылаахтары наһараадалаһын. Кыһылаахтар дьыаһаһаһын, аһаһ биригэһиһин бэлэттэһэлэр. Наһараадалаһыны тэригэр комитет быһаарар.

Культура улуустаагы управлениета.

кэригит күөлэригэр харыстыгар, балыгы саһаһын эл-бэтэр иһиттэн Төлөй-нэһилиэгин территориятыгар баар Чэпкэ, Чычаас, Диринг, Ньулдүү, Ыһаах, Чэччэ, күөлэригэр муһаалаһын кыһаһаһык бобулар. Муһаалаһын таһаарыллар түбэлтэтигэр—муһа, бул-таһыт балык бьылаһарын, истараан түһэриллэрин иһиттэһэрэбит.

Төлөй нэһилиэгин дьаһалтата.

х х х

Хоптобо нэһилиэгин Диринг, Чычаас, Лампа уонна атын бары күөлэригэр балытаһына бобулар. Күөл-дэр харабылаһаллар. Көпүлэ суох муһаалаһын иһин истараан түһэриллэр, муһа, бултаммыт балык бьы-данылар.

Хоптобо нэһилиэгин дьаһалтата.

АТЫЛЫМБЫТ

1993 с. оһоһулуудут, сүүрү сылаар үчүгэй турук-таах летковой УАЗ автомашинаны. Сымата—35 мөл. солк.

Маны тэгэ оһолоох маны сылаар тыһараһы иһэн буолар сүбүгэ атаһаһыт.

Адырыһыт: Чурапчы сэл. Ленин уул. 57 №-рз. Тел. 21-235.

х х х

Суһаллах 1993 сылааһы үчүгэй туруктаах УАЗ ав-томашинаны. Тел. 21-790.

х х х

ГАЗ-3307 мааркалаах 10 тнн. ки сүүрбүт грузовой автомашинаны, МТЗ-50 мааркалаах үлэһин сылаар тракторы. Сымалара—кэһэтиһин. Тел. 21-924.

х х х

1993 сылааһы үчүгэй туруктаах «Нива» автомашин-аны. Сымата—кэһэтиһин. Адырыһыт: Чурапчы сэл. Коржик уул. 19 №-рз. Тел. 21-010.

х х х

Суһаллах 1992 сылааһы үчүгэй туруктаах УАЗ-31512 автомашинны. Төлөбүр—кэһэтиһин. Тел. 23-293 (Сылаһы).

СҮТҮКТЭЭХТЭР ИСТИЛЭРИГЭР

Маһан дьүһүтээх, моһоһугар тирин былааах оһуу кыһы бьылаһан турар. Сүтүктээхтэр 21-371 тел. бил-сыт.

КӨННӨРҮҮ

Хайыт алтынньы 10 күнүгүгэ нүөмэригэр «Сүбү-йү туттарааччылар истиглэригэр» дьыа бьылаһыгэ эт-үүт коһинаһын алһаһынан эһэ дотация сыһа бь-чүттиһэ. Оһон маһык көһнөрүүгү биэрэбит: сүбү-этин 1 кг тыһылаах ыһаһыныгар 1250 солк., 1 кг эти-нэн ыһаһыныгар 2737 солк. дотация бэриллэр.

Закупочнай сымалар уруг бэчэттэммиттэн уларыт-баттар.

Улуустаагы эт-үүт комбината.

ДЬЯЧКОВСКАЯ Римма Васильевна

өлбүтүгүн диринг кутурбаныгар тиэрдэлэр:—Адытыгар—Субуруускай аатынан совхозка уһун-пук шофердаһыт Василий Павлович, убайыгар «Харбала» акционернай общество шоферугар Иван Васильевич Прокопьевтарга «Харбала» АО коллектива.

—Убайдарыгар Василий Павлович, саһастары-гар иһитигэр Маргарита Ивановна Прокопьевтар-га, кинилэр ололоругар Павлушкайлар, Захарни-тар бары, Федоровтар.

—Кэргэнгар Дьячковская Захар Петровна, ололоругар, бары чугас дьонугар, аймактарыгар Захар Петровны кытта Одлуун орто оскуола-тыгар биергэ үөрэммит табыарыстара.

Кытаанах нэһилиэгин олохтоого, хоту көһ-рүлүү кыттылааһа

ЧЕПАЛОВА Ксения Даниловна

өлбүтүгүн диринг кутурбаныгар тиэрдэлэр:—Уолугар Чепалов Владимир Александрович, кийинтэһэр Платонова Евдокия Васильевна, сирдэригэр аймактара Хатылыттан Говоровтар, Константиновтар, интернат-оскуолаттан Плато-новтар, Чурапчыттан Платоновтар.

Зарегистрировано Саха (Якутской) региональной инспекцией по защите свободы печати и массо-вой информации.

Редактор Г. Г. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 676700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21-332, отделы — 21-265, общий — 21-505.

Учредители (соучредители) газеты — Редакция, Администрация улуса, Национальная издательско-полиграфическая компания «Сахаполиграфиздат». Газета изда-ется на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам. Индекс газе-ты: 54907. Объем — 1 усл. л. лист. на 4-х страницах.

Чурапчинская улусная типография Национальной издательско-полиграфической компании «Сахаполиграфиздат».

с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а». Подписано в печать 16.10.17 г. (гр. 18.00).

Тираж — 3070.

ПРИВИВКАНЫ ЫЛАРГА ТИЭТЭЙН!

Республикада эпидемиологической турун мөлтөөтөр-мөлтөөн ийэр. Тийн ийэр улуустартай Аймага дийтер-инийн шалхым 13. Уус-Алдагта 14 түбэлтээр бэ-лиэтэннэ.

Бийнги улуусуудтар алтынныга интернат-оскуолаа биэр ово дийтериндээ. Кийн дийтерини утары при-визаканы ылабта түргиник үтүрэгтэр көмөдөстө.

Улуу олохтоохторо бу кутталаах ыарыгтан хл-рыстанар, көмүскүтэр түбүттан аналлаах прививканы ыларга тийтэйн, олоор, үлэлир сирдэргиттэр сөт-төөх температурнай режим тутууларын хаачыйн.

В. ГРАЧЕВ,
санэпиднадзор улуустаагы кийин
кылаабынй врача

МАХТАНАБЫТ

Тынталаах үлбүт, абагыт, кэргэнн, быраа-пнат, убайыт **ПОПОВ** Геннадий Афанасьевич ираах Усуулаана улуусулар томполоохтох үлбүтүн дийдугу-тар адалан тийэх суолугтар алаарга күүс-көмө буол-бут Болугур нийилиэтин дьяхалтатыгар, олохтоох ос-куола, балыаа, почта коллективтарыгар, «Машаарла-ды» табаарыстыбаа, нийилик олохтоохторугар, бийргэ үөрэммит, үлэлээбит дийотторугар, чутас ыалларыгар, бары аймахтарыгыгар, истинни махтанабыт. Бары-сыгыгар чигини-чэбин доруубуйаа, дьолу-соругуу ба-раабыт.

Арата, бийргэ төрөөбүттэрэ, кэргэнэ, олооро, са-наа, кийинтэ, күтүтэ.

х х х

Күндү кэргэнни, абагыт, Холтобо нийилиэтин дьяхалтатын сентехини **РОДИОНОВ** Симон Нико-лаевич тийэх суолугтар алаарга күүс-көмө, тирх буолбут нийиликкит дьяхалтатыгар, үлэлир коллест-тивни—эт-үүт улуустаагы комбинатын салататыгар,

«ЧЭБДИК ОЛОХ ИЙН» ДЕВИЗТЭЭХ ДЬОРО КИЭНЭЛЭРИ УЛУУСТААГЫ КӨРҮҮ-КОНКУРС БАЛААНЫНАТА

Көрүү сыла-соруга: «Тийргэн» тускулу олоххо кил-дэрингэ көмөлөһүү, ис хойоонун дийрэгтэн, байыт, дьнэ кэргэн өйүн-санаатын саха төрүт үгэстэрин, сир-дэрин-туомнарын харыстырга, көмүскүргэ, араач-чыгырга туһаайыа.

Көрүү-конкурс ирээбиллэрэ: талан ылыт темаба бийэри бэлэмнэи эбэтэр театралыкылаан оонньоон 1 час 30 мүн. устата көрдөрүү. Эбэтэр талыт ирдэ-нэр концертнай нүөмэрлэр: тобул (сочотосун бийтэр бөлөбүнэ), сценка эбэтэр монолог—2, соһунай ырыа—1 кыс. 1 уол толоруутугар, дуэт, трио, каварет, ан-самбл—2, үнүкү—2, чабырдах эбэтэр хомус—бийрдил-лэи эбэтэр бөлөбүнэ.

Дьоро киэнэлэр темалара, ытыллар сирдэрэ, гра-фиктара:

Алааар нийиликэ—«Саха норуотун билиргэ итэбэл-лэрэ дьнэ кэргэнэ, олоһу итингэ оруоллара» (танха, сүлүүкүн, абааһы)—тохсунуу 11 күнүгэр мнестэттигэр.

Хадаар нийиликэ—«Аймахтайы-уруурдаһы—өбүгэи төрүт олар»—тохсунуу 12 күнүгэр Хайахсыка.

Кытаанах нийиликэ—«Уруу билиргылым сирэ-туо-ма, алтыстара, оонньоулар, эдэр ыалларга туһулаа-мат билигин алгыстар»—тохсунуу 18 күнүгэр Сы-лааһа.

Болугур нийиликэ—«Дьнэ кэргэн өлгөм астаах ос-туолугар—сахалыы астааһын араастара» тохсунуу 19 күнүгэр Соловьевка.

Хатыла нийиликэ—«Үлэттэн дьолу булбут дьнэ кэр-гэн»—тохсунуу 25 күнүгэр Болтобо.

Бахы нийиликэ—«Дьнэ кэргэн булха сыймаа, бул-таһын сирэ-туома»—тохсунуу 26 күнүгэр Алааарга.

Сылаа нийиликэ—«Дьнэ кэргэн аар-саарга айылда-һын алгыһыта, айылдаа аналлаах сирдэр-туом-лара»—тохсунуу 1 күнүгэр Кылаанаахха.

Чакыр нийиликэ—«Дьнэ кэргэн өрөнү сахалыы ил-лэ, павооһалыы талыһа-сый талыһа үөрэткитэ уи-на үгэстэрэ»—тохсунуу 2 күнүгэр Хадаарга.

Соловьев нийиликэ—«Ыл буолуу—олохтут ирдэ-билэ, омукут кэскилэ» (суорунуулааһын, дурууска-лааһын, таптаа)—тохсунуу 8 күнүгэр Болугурга.

Мугудай нийиликэ—«Ырыада, үгүкүтэ уус-уран айымньыга сүгүрүбэр дьнэ кэргэн» (талааннаах дьнэ кэргэн пропандааһын)—тохсунуу 9 күнүгэр Одь-луунга.

Редактор Г. Г. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21-332, отделы — 21-265, общий — 21-505.

профкомугар, мкха-шалларбытыгар Веря Николаевна Коркинаа, Клавдин Андреевна Дьячковскаяа, Еле-на Гааридьевна Анемподостоваа, олохтоох арым сы-рын үлэһиттэригар Е. Н. Павловаа, А. В. Николаевара, Е. Д. Илларионоваа, М. А. Пестереваа, аймахтарбы-тыгар Парасковья Михайловна уонна Николай Кон-стантинович Аргунонтарга, бийргэ төрөөбүттэригар, Си-ма бары табаарыстыгар, аймахтарбытыгар истин махталытын тийрдэбит.

Кэргэнэ, олооро.

БИЛДЭРИНЛЭР

1993 сыла олооммут, кыаммат дьнэ кэргэттэр бийр бийргэнээх пособины ыларга тийтэйн, Ирдэнэр до-кумуннары олохтоох администрацияларга дьнэ кэр-гэнни кытта үлэлир специалисттарга түһэрэгиттэр көрдөһүт.

3-гэн 6-тыгар дьнэ саастаах дьсэдкэ сылаабыт ололоох дьнэ кэргэттэр пособины ыларга ирдэнэр до-кумуннары улуу дьяхалтатын дьнэтин 7 №-дээх каби-неттарга кэлэн (нийиликкиттэргэ мнестэттигэр специалис-ка) түһэрэгиттэр. Ирдэнэр докумуннара:

—сайабылааныа;
—дьнэ кэргэн туһунаа ысыраапка (кэтэх хаһаайыс-тыбаны ийи туран);
—дьсэдкэ сылаабыт өрө төрөөбүтүн туһунаа сиб-дэстэлиститтэрин күүнуйага;
—дьнэ кэргэн бэс, от, атырдаах ыларынаагы доху-туу туһунаа ысыраапка.

Дьнэ кэргэн отдела.

х х х

Чурапчы сэлэниэтин дьяхалтатын сирин фондаты-тан оттуур сирдээхтэр истинлэригар: сирит нолуоһун тутуу сабаланаар, нолуок кээмэйэ үрдүү-илигинэ кой-тааһына суох улуу дьяхалтатын дьнэтин 4 №-дээх кабинеттарга кэлэн төлүүргүтүтэр ытырабыт.

Сир специалиһа.

х х х

Күһүмүгү муһхалааһын сабаланытын, саага уу

Холтобо нийиликэ—«Бөдө доруубуйа—дьнэ кэргэн үбүн үйэлэниитин мкиттэ» (үбүн үйэлээх дьнэ кэр-гэттэри чьэстээһин, эки үлэһиттэрин субэлэрэ, саха-һын энтэһин, о. д. а.)—олуһуу 15 күнүгэр Чакырга.
Болтобо нийиликэ—«Өдө—кии дьоло, кэнигэр хаһаалар кэскилэ» (өдө төрөөбүтүн малааһыннаа сир-туома, элэх ололоох ыаллары мнестэһин)—олу-һуу 16 күнүгэр Хатылаа.

Хайахсыт нийиликэ—«Ара—кыс өдө кийн туттуута, уол—өдө тирэбэ» (дьнэ кэргэннэ ара суолтата)—олу-һуу 22 күнүгэр Холтобо.

Кылаанаах нийиликэ—«Мин дьнэ, мин тийргэнн, мин дьарыгын» (хаһаайыстыбаныа, миндэр уус дьнэ кэргэн олоһун сирдатын)—олуһуу 23 күнүгэр Кыта-наахха.

Одьлуун нийиликэ—«Арыҕы—хара санаа, оһол-төрүт төрдө» эбэтэр «Арыҕы—элдэрхэй төрдө» (сир-майыга тематтар туһулааһын кийэ)—олуһуу 29 кү-нүгэр Мугудайга.

Төлөй нийиликэ—«Кэргэнни олоһуутара 25, 30, 40, 50 снл буолбут уонна да атын үбүлүүдтэх дьнэ кэр-гэттэри чьэстээһин»—кулун тутар 1 күнүгэр Чурапчы сэлэниэтигар.

Чурапчы нийиликэ («Айыллаан» Култура дьнэ)—«Ийэ—дьнэ кэргэн таптаа» (дьнэ кэргэннэ ийэ оруо-ла)—кулун тутар 2 күнүгэр Төлөйгө.

Жури нийиликэ кэрийэ сылааһын көрөр. Көрүү-кон-курс түмүгэ икки бөлөбүнэ (кыра уонна бөдөҥ нийиликкиттэргэ арааран) таһаарылар. Хас бийрдин дьоро киэнэ видеокассетада уулар уонна олохтоох «Ма-рыкчаа» телестудияһын көрдөрүлэр. Хас бийрдин бө-лөххө бийрдин бастааһын, иккис уонна үбүс мнестэлэр аналлар.

Жури сылааһыгар:

1. Дьоро киэнэ тематын, ис хойоонун толору ари-быһын.
2. Концерт нүөмэрлэрин.
3. Дьоро киэнэ кийргэтиитин (муһхалааһын кийргэтин, оформление, техсредствонь туһунаа).
4. Талас-сал, бутарыһа дьоро киэнэ ис хойоонугар тоһо сөл түбүһэрин.
5. Режиссер үлэтэ.

Кыаһылаахтары наһараадалааһын. Кыаһылаахтар дипломунааһын, анал бийрэгтэриннэ бэлэттэһэлэр. Наһараадалааһын төрийэр комитет быһаарар.

Култура улуустаагы управлениета.

көйрөбүт күөлэрин харыстыр, балыгы саппааһын эл-дэтэр ийиттэн Төлөй нийилиэтин территориятыгар баар Чэкиэ, Чычаас, Диринг, Ньүлүү, Ылаах, Чэчиннэ күөлэригар муһхалааһын кытаанахтык бобулар, Муһхалааһын таһаарылар түбэлтэтигар муһха, бул-таммат балык быддьаарын, истараап түһэрилтэрин ийиттэһэрэбит.

Төлөй нийилиэтин дьяхалтата.

х х х

Холтобо нийилиэтин Диринг, Чычаас, Лама уонна атын бары күөлэригар балыктааһын бобулар, Күөл-лэр харабылааналлар. Көпүлэ суох муһхалааһын ийи истараап түһэрилэр, муһха, бултаммат балык быд-дьааһылар.

Холтобо нийилиэтин дьяхалтата.

АТЫЛЫБЫТ

1993 с. өтөбүлүбүт, сүүрү сылаар үчүгэй турук-таах легковой УАЗ автомашинаны. Сыаната—35 мөл. солк.

Маны тэгэ ололоох мата сылаар тыһааһы идэлэ буолар сүһүгэ атастаабыт.

Адырысмыт: Чурапчы сэл. Ленин уул. 57 №-рэ. Тел. 21-235.

х х х

Субалаах 1993 сылааһы үчүгэй туруктаах УАЗ ав-томашинаны. Тел. 21-790.

х х х

ГАЗ-3307 мааркалаах 10 тыһ. км сүүрбүт грузовой автомашинаны, МТЗ-50 мааркалаах үлэли сылаар тракторы. Сыаналара—кэпсэтиннэ. Тел. 21-924.

х х х

1993 сылааһы үчүгэй туруктаах «Нива» автомашин-наны. Сыаната—кэпсэтиннэ. Адырысмыт: Чурапчы сэл. Коркин уул. 19 №-рэ. Тел. 21-010.

х х х

Субалаах 1992 сылааһы үчүгэй туруктаах УАЗ-31512 автомашинаны. Төлөбүр—кэпсэтиннэ. Тел. 23-293 (Сылаа).

СҮТҮКТЭЭХТЭР ИСТИНЛЭРИГЭР

Маған дьүбүлээх, мооньутар тирин былаах орус кийрэ баалан турар. Сүтүктээхтэр 21-371 тел. бил-син.

КӨННӨРҮҮ

Хаһыат алтынны 10 күнүгүннэ нүөмэригар «Сүөһү-мү туттарааччылар истинлэригар» дьнэ билдэрингэ эт-үүт комбинатын алдыһынаа жкэ дотация сыйыа бэ-чээтэһин. Оһон манньк көннөрүүнү бийрэбит; сүөһү этин 1 кг тыһынаах ыһааһыннаа 1250 солк., 1 кг эт-нэи ыһааһыннаа 2737 солк. дотация бэриллэр. Закупочнай сыаналар урут бэчээттеммиттэн уларый-баттар.

Улуустаагы эт-үүт комбината.

ДЬЯЧКОВСКАЯ Римма Васильевна

өлбүтүннэ дийин кутурданын тийрдээлэр: —Араттар—Субуруускай аатынан совхозка үһү-лүк шофердаабыт Василий Павлович, убайыгар «Харбала» акционернай общество шоферугар Илья Васильевич Прокопьевтарга «Харбала» АО коллектива.

—Убайларыгар Василий Павлович, сааастары-гар ийиттэр Маргарита Ивановна Прокопьевтар-га, кинилэр олоһуугар Павлуцайлар, Захарон-тар бары, Федоронтар.

—Кэргэннэр Дьячковская Захар Петровнаа, олоһуугар, бары чутас дьонугар, аймахтарыгар Захар Петровни кытта Одьлуун орто оскуола-тыгар бийргэ үөрэммит табаарыстара.

Кытаанах нийилиэтин олохтооһо, хоту көһө-рүлүү кыттылааһа

ЧЕПАЛОВА Ксения Даниловна

өлбүтүннэ дийин кутурданын тийрдээлэр: —Уолугар Чепалов Владимир Александровича, кийинтэгар Платонова Евдокия Васильевнаа, сизинэригар аймахтара Хатылыттан Говоронтар, Константиновтар, интернат-оскуолаһтан Плато-новтар, Чурапчыттан Платоноттар.